Evaluering av Den kulturelle spaserstokken i Agder 2026

1. Innledning

1.1 Formålet med evalueringen

Agder fylkeskommune har gjennomført en evaluering av Den kulturelle spaserstokken i Agder (DKSS). Formålet med evalueringen er å få mer kunnskap om hvordan ordningen fungerer i dag, hvilken betydning den har for eldre i Agder og å innhente kommunenes erfaringer med ordningen. Evalueringen skal blant annet gi kunnskap om:

- ordningen når målgruppene på en god måte
- ordningen er hensiktsmessig organisert
- hvilke utfordringer og utviklingsbehov kommunene opplever
- hvordan ordningen kan videreutvikles for å møte framtidige behov

Evalueringen skal gi et kunnskapsgrunnlag for videre utvikling av Den kulturelle spaserstokken i Agder. Målet er å styrke ordningen slik at den i enda større grad møter behovene i kommunene og den voksende eldre befolkningen i Agder.

1.2 Den kulturelle spaserstokken i Agder

Den kulturelle spaserstokken (DKSS) er en fylkeskommunal støtteordning som skal gi eldre tilgang på kunst og kultur, og legge til rette for samarbeid mellom kultursektoren og helse- og omsorgssektoren i kommunene. Midlene skal brukes til profesjonell kunst- og kulturformidling innen alle sjangre og uttrykk, som gir eldre et tilpasset kulturtilbud på arenaer der de oppholder seg i hverdagen.

Den kulturelle spaserstokken er et kulturpolitisk virkemiddel og et folkehelsetiltak som bidrar å fremme deltakelse, fellesskap og livskvalitet blant eldre i Agder.

I den årlige orienteringssaken som ble lagt frem for hovedutvalg for næring, kultur og miljø 05. februar 2026, orienterte administrasjonen om at de i løpet av 2026 ville legge frem en sak som evaluerer dagens ordning, og se på hvordan ordningen kan videreutvikles.

1.3 Eldre i Agder – utviklingstrekk og behov

Agder står, i likhet med resten av landet, overfor en betydelig økning i antallet eldre de kommende tiårene. Tall fra Agdertall viser at det i 2026 er 45 887 personer over 70 år i Agder. Denne gruppen utgjør om lag 14 prosent av befolkningen. Prognoser viser at andelen vil øke til om lag 21 prosent innen 2050.

Økningen skyldes både høyere levealder og lavere fødselstall, noe som understreker behovet for tilpassede tjenester og tilbud for eldre.

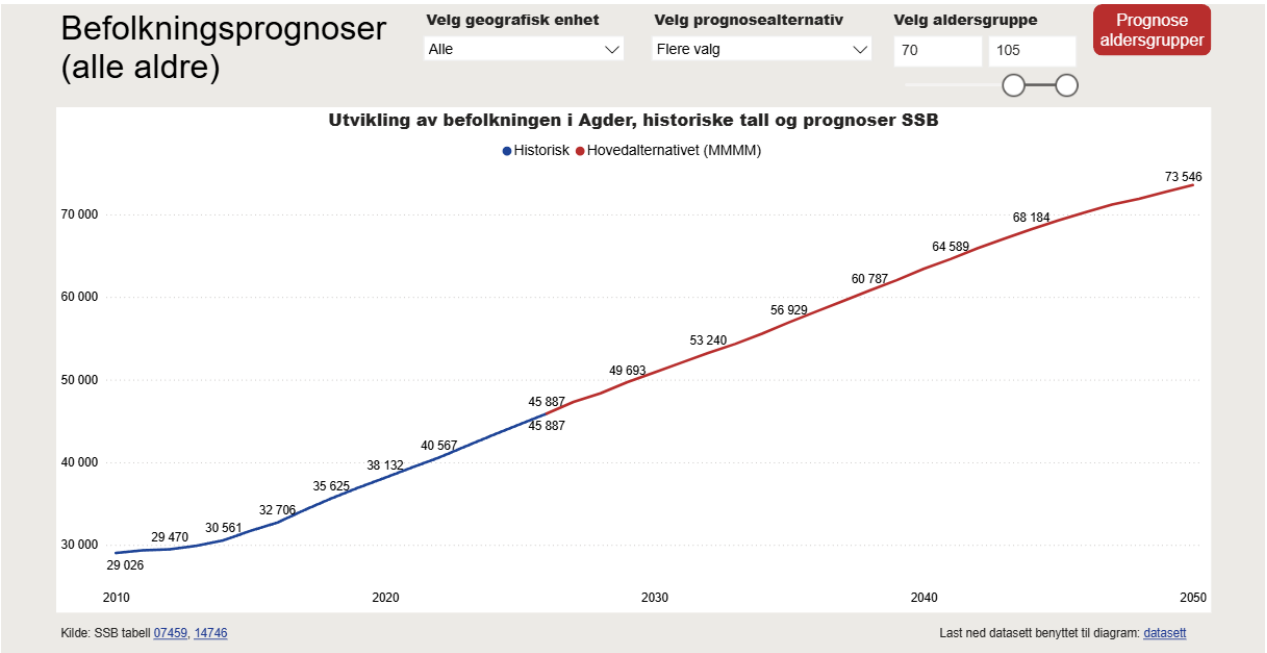

Grafen viser den forventede utviklingen i antall personer over 70 år i Agder fra 2010 til 2050. (Agdertall 12.10.26)

Budsjettrammen for Den kulturelle spaserstokken i Agder er i 2026 på 1 861 000 kroner. Med 45 887 innbyggere over 70 år tilsvarer dette om lag 40 kroner per person i målgruppen. Tilskuddet til ordningen har ikke blitt økt siden 2020.

1.4 Satsing på et aldersvennlig Agder

Agder fylkeskommune arbeider på flere områder for å utvikle et mer aldersvennlig Agder. Den kulturelle spaserstokken er et av fylkeskommunens konkrete virkemidler for å gi eldre tilgang til kulturopplevelser og styrke felleskap og deltakelse.

Regionplan Agder har som mål å legge til rette for et inkluderende samfunn der alle kan delta og bruke sine ressurser. Lokalsamfunnene skal være tilrettelagt for alle, uavhengig av funksjonsevne og alder, og bidra til et mer aldersvennlig samfunn. Dette perspektivet er også en del av revisjonen av LIM-planen, der inkludering og deltakelse gjennom hele livsløpet er viktige hensyn.

Fra 2025 deltar Agder fylkeskommune i det nasjonale nettverket for aldersvennlige lokalsamfunn. Fylkeskommunen koordinerer også et regionalt nettverk for kommunene i Agder, med både fysiske og digitale samlinger om relevante tema.

1.5 Gjennomføring av evalueringen

Agder fylkeskommune ved avdeling for Kultur og idrett gjennomførte i september og oktober 2026 en digital spørreundersøkelse om Den kulturelle spaserstokken i Agder. Undersøkelsen ble gjennomført i verktøyet Pindena. Alle kommunene i fylket ble invitert til å delta og fikk to ukers svarfrist. Undersøkelsen ble sendt til kommunenes kontaktpersoner for Den kulturelle spaserstokken.

Valget av digital spørreundersøkelse ble gjort for å legge til rette for høy deltakelse fra kommunene. Ansatte som arbeider med Den kulturelle spaserstokken har ofte begrensede

tids- og personalressurser, og de store geografiske avstandene i Agder gjør fysiske møter mer krevende. En digital undersøkelse ble derfor vurdert som den mest hensiktsmessige metoden for å innhente innspill fra kommunene.

Totalt svarte 20 av 25 kommuner på undersøkelsen, noe som gir en svarprosent på 80 prosent. Følgende kommuner besvarte undersøkelsen:

Arendal	Grimstad	Tvedestrand
Birkenes	Iveland	Valle
Bygland	Kristiansand	Vegårshei
Evje og Hornes	Kvinesdal	Vennesla
Farsund	Lindesnes	Åmli
Flekkefjord	Lyngdal	Åseral
Froland	Risør	

Følgende kommuner besvarte ikke undersøkelsen: Bykle, Gjerstad, Hægebostad, Lillesand, Sirdal.

I forkant av utsendelsen orienterte administrasjonen Fylkeseldrerådet om evalueringen og den planlagte spørreundersøkelsen i møte 07.09.2026. Innspill fra rådet ble vurdert og tatt med i den endelige utformingen av undersøkelsen. (Se vedlegg 1)

Undersøkelsen besto av totalt 26 spørsmål og ble delt inn i følgende kategorier:

- Bakgrunn og forankring
- Kunst- og kulturtilbudet
- Deltakelse og tilgjengelighet
- Samarbeid i kommunen
- Ressurser, kapasitet og utfordringer
- Betydning og nytteverdi
- Ordningens rammer og utvikling
- Andre innspill eller kommentarer

Spørreundersøkelsen kan ses i sin helhet i vedlegg 2.

Resultatene danner grunnlaget for denne evalueringsrapporten. Rapporten oppsummerer kommunenes erfaringer med ordningen og belyser styrker, utfordringer og utviklingsmuligheter og danner grunnlag for administrasjonens vurderinger og anbefalinger for den videre utviklingen av Den kulturelle spaserstokken i Agder.

2. Hovedfunn

- Den kulturelle spaserstokken vurderes som svært viktig for kulturtilbudet til eldre. 95 % av kommunene mener tilbudet ville blitt svekket dersom ordningen ble avviklet.
- Ordningen bidrar til økt livskvalitet, trivsel og sosialt fellesskap, og gir eldre tilgang til profesjonelle kunst- og kulturopplevelser.
- Tilbudene når særlig eldre på institusjon og dagsenter, mens hjemmeboende eldre er vanskeligere å nå.

- Dagens økonomiske rammer begrenser kommunenes mulighet til å opprettholde og videreutvikle kulturtilbudet til eldre. 90 % oppgir at større økonomiske rammer ville gitt flere kulturaktiviteter.
- Mange kommuner ønsker økt samarbeid og koordinering av programtilbud, samtidig som de ønsker å beholde lokal innflytelse over innhold, prioriteringer og programmering.
- Samarbeidet mellom kommunene og fylkeskommunen vurderes som svært godt.

Hovedfunnene utdypes og vurderes nærmere i de følgende kapitlene.

3. Resultater fra spørreundersøkelsen

Dette kapitlet presenterer resultatene fra spørreundersøkelsen som ble gjennomført blant kommunene i Agder høsten 2026. Funnene er strukturert etter de kategoriene som inngikk i undersøkelsen.

3.1 Bakgrunn og forankring

I denne kategorien undersøkte vi hvor godt Den kulturelle spaserstokken er forankret i kommunene, og hvilken kjennskap kommunenes ledelse har til ordningen. God forankring i planer og strategier kan bidra til større langsiktighet og oppmerksomhet om ordningen lokalt.

Forankring i kommunen

- Kun 4 av 18 kommuner oppgir at ordningen er innarbeidet i stor eller svært stor grad i planer og strategier.
- Flertallet oppgir at ordningen er innarbeidet i noen eller liten grad.

Kunnskap om ordningen

- Kommunenes ledelse kjenner generelt ordningen godt.
- Ingen kommuner oppgir at kjennskapen til ordningen er dårlig.

3.2 Kulturtilbudet

I denne kategorien undersøkte vi hvilke kunst- og kulturutøvere kommunene benytter i tilbudene, og hvordan de vurderer tilgangen på profesjonelle kunst- og kulturaktører. Dette er relevant fordi Den kulturelle spaserstokken skal bidra til profesjonell kunst- og kulturformidling til eldre.

Kunst- og kulturutøvere

- 58 prosent av kommunene benytter en kombinasjon av profesjonelle og frivillige utøvere.
- 42 prosent benytter hovedsakelig profesjonelle utøvere.

Tilgang på profesjonelle kunst- og kulturaktører

- Tre av fire kommuner opplever at de har god tilgang på profesjonelle kunst- og kulturaktører.

3.3. Deltakelse og tilgjengelighet

I denne kategorien undersøkte vi hvilke grupper eldre Den kulturelle spaserstokken når best, hvilke grupper som i mindre grad benytter tilbudet, og hvilke faktorer som påvirker deltakelsen. Vi undersøkte også hvilke kanaler kommunene bruker for å informere om tilbudene.

Hvem når ordningen best?

- Sykehjemsbeboere og brukere av dagsenter nås best gjennom ordningen.

Hvem når ordningen i mindre grad?

Kommunene trekker særlig fram:

- Hjemmeboende eldre
- Eldre med minoritetsspråklig bakgrunn.
- Eldre med helseutfordringer.
- Sosialt isolerte eldre.
- Eldre i distriktsområder.

Hindre for deltakelse

Kommunene peker særlig på følgende utfordringer:

- Helseutfordringer.
- Transport.
- Sosiale barrierer.
- Språk- og kulturbarrierer.

En kommune utdyper:

«Vi har få tilbud for eldre som ikke bor på eldresenteret. Det er krevende å skulle organisere dette. Vi har hatt samarbeid med Pensjonistforeningen, men det kunne sikkert gjøres mer her.»

Informasjon om tilbudene

Kommunene oppgir at de i hovedsak benytter følgende kanaler for å informere om tilbudene:

- Informasjon og oppslag der målgruppen befinner seg.

- Sosiale medier.
- Informasjon gjennom helse- og omsorgstjenestene.
- Kommunens nettsider.

3.4. Samarbeid i kommunen

I denne kategorien undersøkte vi hvilke aktører som samarbeider om Den kulturelle spaserstokken i kommunene, og hvordan kommunene vurderer samarbeidet rundt planlegging og gjennomføring av tilbudene.

Lokalt samarbeid

Kommunene oppgir at samarbeidet i størst grad skjer mellom:

- Kulturenhetene.
- Sykehjem og omsorgssentre.
- Helse- og omsorgssektoren.
- Frivilligsentralene.

Flere kommuner oppgir også samarbeid med hjemmetjenesten, frivillige lag og foreninger, eldrerådet, kunst- og kulturaktører og frivillige enkeltpersoner.

Vurdering av samarbeidet

- 80 prosent av kommunene vurderer samarbeidet som godt eller svært godt.

3.5. Ressurser, kapasitet og utfordringer

I denne kategorien undersøkte vi hvordan kommunene vurderer dagens økonomiske og administrative rammer for Den kulturelle spaserstokken. Vi ønsket kunnskap om hvilke utfordringer kommunene møter i planlegging og gjennomføring av tilbudene, samt i hvilken grad kommunene bidrar med egne ressurser til ordningen.

Økonomiske rammer

- Økonomi trekkes fram som den klart største utfordringen kommunene opplever i planlegging og gjennomføring av Den kulturelle spaserstokken.
- Flere kommuner peker på at tilskuddsnivået har vært uendret over flere år, samtidig som kostnadene til kunst- og kulturproduksjon har økt.
- Kommunene gir uttrykk for at dagens økonomiske rammer begrenser muligheten til å opprettholde og videreutvikle kulturtilbudet til eldre.

Kommunene gir gjennomgående uttrykk for at tilskuddet ikke har fulgt utviklingen i kostnader og antall personer i målgruppen. Flere peker på at økte honorarer og en voksende eldre befolkning gjør det stadig mer krevende å opprettholde aktivitetsnivået.

En kommune beskriver situasjonen slik:

«Ordningen bør styrkes i årene framover. Antallet eldre øker betydelig, samtidig som den økonomiske rammen for DKSS i Agder har stått stille over flere år. Dersom ambisjonsnivået skal opprettholdes, bør den samlede rammen i større grad følge både prisutviklingen og veksten i målgruppen.»

En annen kommune understreker sammenhengen mellom økonomiske rammer og aktivitetsnivå:

«Vi tar gjerne imot mer midler. Mer midler = mer aktivitet. Rammene bør økes i henhold til øvrig kostnadsnivå i samfunnet.»

Flere kommuner framhever også at tilskuddet er avgjørende for å kunne opprettholde kulturtilbudet til eldre:

«Tilskuddet er større enn arrangementsbudsjettet til kommunen/biblioteket og helt uunnværlig for å gi kulturtilbud til eldre.»

Kapasitet

- Mange kommuner oppgir at de bare i noen grad har tilstrekkelige personellressurser til planlegging og gjennomføring av tilbudene.

Kommunal egeninnsats

- Halvparten av kommunene oppgir at de bidrar med egne økonomiske midler utover tilskuddet fra fylkeskommunen.

3.6. Betydning og nytteverdi

I denne kategorien undersøkte vi hvilken betydning kommunene mener Den kulturelle spaserstokken har for eldre, og hvilken rolle ordningen spiller i kommunenes samlede kulturtilbud til målgruppen.

Betydning for eldre

- 85 prosent av kommunene mener at Den kulturelle spaserstokken i stor eller svært stor grad bidrar til at eldre får oppleve profesjonell kunst og kultur.
- Kommunene vurderer at ordningen særlig bidrar til:
    - trivsel og fellesskap
    - økt livskvalitet
    - økt deltakelse i kulturlivet

- et styrket kulturtilbud til eldre

Hva skjer dersom ordningen forsvinner?

- 95 prosent av kommunene mener at kulturtilbudet til eldre ville blitt svekket i stor eller svært stor grad dersom ordningen ble avviklet.

3.7. Ordningens rammer og utvikling

I kategorien Ordningens rammer og utvikling ønsker vi kunnskap om hvordan kommunene vurderer dagens fordelingsmodell av fylkeskommunens tilskudd og om det er interesse for å delta i et felles programtilbud med andre kommuner. Vi ønsker også tilbakemelding på hvordan de vurderer samarbeidet med fylkeskommunen.

I denne kategorien undersøkte vi hvordan kommunene vurderer dagens fordelingsmodell for tilskuddet, interessen for økt samarbeid om programtilbud, og hvordan de vurderer samarbeidet med fylkeskommunen.

Fordelingsmodell

- Omtrent halvparten av kommunene mener dagens fordelingsmodell fungerer godt.
- Enkelte kommuner ønsker justeringer, særlig mindre kommuner som opplever at de har begrensede økonomiske rammer til å utvikle tilbudet.

Kommunenes tilbakemeldinger viser at det er ulike syn på dagens modell. Flere peker på at minstesummen er viktig for å sikre et reelt tilbud i mindre kommuner, mens andre mener dagens fordeling i større grad bør ta hensyn til lokale forskjeller og behov.

Eksempel på tilbakemelding:

«Dagens fordelingsmodell mellom kommunene fungerer etter vår vurdering godt, inkludert en minstesum som sikrer at også mindre kommuner kan opprettholde et reelt tilbud.»

Felles programtilbud

- 65 prosent av kommunene svarer at de er positive til et felles programtilbud.
- 30 prosent svarer at de kanskje kan være interesserte.
- Ingen kommuner svarer nei.

Kommunene trekker særlig fram følgende fordeler ved et felles programtilbud:

- Større produksjoner og arrangementer.
- Mindre administrasjon.
- Lavere kostnader.
- Tilgang til flere profesjonelle kunst- og kulturutøvere.

Samtidig understreker flere kommuner betydningen av å beholde lokal programmeringsfrihet og muligheten til å tilpasse tilbudet til lokale behov og målgrupper.

En kommune beskriver dette slik:

«Et felles programtilbud kan gi tilgang til flere profesjonelle utøvere, redusere kostnader og administrasjon og gjøre det mulig å hente produksjoner til Agder som den enkelte kommune vanskelig kan realisere alene. Samtidig mener vi det er viktig å beholde lokal programmeringsfrihet.»

Samarbeid med fylkeskommunen

- 95 prosent av kommunene vurderer samarbeidet med fylkeskommunen som godt eller svært godt.

En kommune kommenterer:

«De årlige møtene som fylkeskommunen arrangerer, er svært interessante. Selv om det ikke kommer større tilskudd til dette, så håper vi inderlig at dagens ordning opprettholdes.»

4. Oppsummering og vurdering

Evalueringen viser at Den kulturelle spaserstokken i stor grad oppfyller sitt formål om å gi eldre tilgang til kunst- og kulturopplevelser. Kommunene vurderer ordningen som en viktig del av kulturtilbudet til eldre, og trekker særlig fram at den bidrar til økt livskvalitet, trivsel, fellesskap og deltakelse.

Samarbeidet rundt ordningen framstår som en styrke, både mellom kultur- og omsorgssektoren i kommunene og mellom kommunene og fylkeskommunen. Samtidig viser evalueringen at det fortsatt er utfordrende å nå hjemmeboende eldre og enkelte andre grupper som i dag deltar i mindre grad.

Det tydeligste funnet i evalueringen er kommunenes tilbakemeldinger om de økonomiske rammene. Flere kommuner opplever at tilskuddet i liten grad har fulgt utviklingen i kostnader og veksten i antall eldre, noe som begrenser muligheten til å opprettholde og videreutvikle tilbudet.

Samlet sett viser evalueringen at Den kulturelle spaserstokken er en høyt verdsatt ordning med stor betydning for eldre i Agder. Samtidig peker resultatene på utviklingsområder knyttet til tilgjengelighet, bruk av profesjonelle kunst- og kulturutøvere, regional koordinering og økonomiske rammer.

5. Anbefalinger og veien videre

1. Arbeide for å styrke økonomiske rammer Kommunenes tilbakemeldinger viser at dagens økonomiske rammer er den største utfordringen for videre utvikling av ordningen. Det anbefales å vurdere en styrking av tilskuddet slik at ordningen bedre kan møte økte kostnader og veksten i antall eldre.

2. Styrke ordningens forankring i kommunene Det anbefales å oppfordre kommunene til å innarbeide Den kulturelle spaserstokken i relevante planer og strategier for kultur, folkehelse og eldrepolitikk. Dette kan bidra til større langsiktighet og forutsigbarhet.

3. Sikre fortsatt vekt på profesjonell kunst og kultur Det anbefales å tydeliggjøre forventningene til bruk av profesjonelle kunst- og kulturutøvere innenfor ordningen, samtidig som det legges til rette for gode samspill mellom profesjonelle og frivillige aktører.

4. Arbeide for økt tilgjengelighet og bredere målgruppeoppnåelse Det anbefales å sette særlig oppmerksomhet på hvordan hjemmeboende eldre, sosialt isolerte eldre og andre grupper som i dag deltar i mindre grad kan nås bedre gjennom ordningen.

5. Videreutvikle regionalt samarbeid og koordinering Kommunene er positive til økt samarbeid om programtilbud og turneer. Det anbefales å utrede hvordan fylkeskommunen kan bidra til mer koordinering og tilrettelegging av felles produksjoner, samtidig som kommunenes lokale programmeringsfrihet opprettholdes.

6. Videreføre arenaer for erfaringsdeling Samarbeidet mellom kommunene og fylkeskommunen vurderes som svært godt. Det anbefales å videreføre og videreutvikle møteplasser og nettverk som bidrar til kompetansedeling og erfaringsutveksling.